

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงาน
ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
Developing The Quality of Life of The People by
Applying King Bhumibol,s Working Philosophy

รวิช ตาแก้ว

Ravich Takaew

เอนก สุวรรณบัณฑิต

Anek Suwanbundit

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

Email: metha.ha@ssru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 2 เมษายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 มิถุนายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสาร ตั้งคำถามการวิจัยไว้ว่า “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชควรเป็นอย่างไร” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 2) เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุค และ 3) เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ผลการวิจัย พบว่า 1. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มีอยู่ทั้งหมด 23 ข้อ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์รวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติบำบัด 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์ สุจริต จริ่งใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร 23) รู้ รัก สามัคคี 2. ปรัชญาหลังนวยุค เป็นปรัชญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา 3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานทางปรัชญา และนำเอาหลักการทรงงาน 23 ข้อมาเป็นส่วนขับเคลื่อน โดยมีรากฐานความคิดที่ทำเพื่อประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ ประจักษ์พยานในเชิงรูปธรรมนั้นก็คือ โครงการในพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 ถึง 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,685 โครงการ

คำสำคัญ: หลักการทรงงาน, การพัฒนา, คุณภาพชีวิต

Abstract

This is qualitative research using documentary analysis. The research question is; What should "The Development of Quality of People's Life by King Bhumibol's Principles" be? The research has 3 objectives which are; 1) To Study King Bhumibol's work Principles 2) To study the Postmodernism Philosophy 3) To analyze the development of quality of People's Life by King Bhumibol's work principles The results of the research show that; 1. There are 23 principles of King Bhumibol's work as following; 1) The principle of Study orderly 2) The principle of explosion from inside 3) The principle of solving the problems from the small point 4) The principle of action step by step 5) The principle of Socioecology 6) The principle of Wholeness 7) The principle of textbook's Non attachment 8) the principle of 'Save , Simplicity, and The most usefulness 9) The principle of simplification 10) The principle of participation 11) The principle of common interest 12) The principle of One Stop Service 13) The principle of Using nature to recover nature 14) The principle of using evil to defeat evil 15) The principle of 'Plant a forest in People's hearts' 16) The principle of ' Loss is Profit' 17) The principle of self-reliance 18) The principle

of sufficiency 19) The principle of sufficiency economy 20) The principle of Faithfulness, Trustfulness, and Sincerity 21) The principle of working happily 22) The principle of perseverance 23) The principle of ' know love and harmonize' 2. Postmodernism is the philosophy for the development of quality of life to creation, self-adaptation, participation and seeking 3. The development of quality of people's life by the King Bhumibol's work principles base on his Sufficiency Economic Philosophy. The 23 principles have been taken to drive his works from a root-idea of mainly working for the majority. With this, the substantial witnesses are Royal Initiative Projects created by his own ideas, since the B.E 2495-2559, with totally 4,685 Projects.

Keywords: King Bhumibol's Working, Developing, Quality of Life

1. บทนำ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนคนไทยสามารถทำได้หลากหลายวิธีจากพื้นฐานปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีหลากหลายกระบวนทรรศน์ หากแต่เนื้อหาวิชาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตจะต้องมีความชัดเจนในวิธีคิดเชิงระบบ ซึ่งประกอบด้วยส่วนที่เป็นรากฐาน (root) ได้แก่ ฐานคิดทางปรัชญา ส่วนที่เป็นมโนทัศน์ (pattern/concept) และส่วนที่เป็นตัวโครงการหรือกิจกรรมในเชิงรูปธรรม (event) และที่สำคัญ หลักคิดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตต้องมีการศึกษา วิจัย และพัฒนาเพื่อให้ตรงกับความต้องการของประเทศชาติในขณะนี้รวมทั้งมีความสอดคล้องกับหลักปรัชญาในปัจจุบัน งานวิจัยนำร่องของ ศาสตราจารย์กิริติ บุญเจือ เรื่อง “ลักษณะหลังนวยุคในทฤษฎีความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ” (กิริติ บุญเจือและคณะ, 2558) และ “ปัญหาและทางแก้เกี่ยวกับการอบรมคุณธรรมจากมุมมองของฮันทิงตัน” (กิริติ บุญเจือ, 2556) และ “ธรรมาภิบาลที่สนับสนุนพระปฐมบรมราชโองการ” (กิริติ บุญเจือ และคณะ, 2560) ได้ผลการวิจัยที่ชี้ไปสู่การสร้างเนื้อหาทางปรัชญาที่สำคัญและการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเป็นเครื่องชี้นำสังคม ความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจในฐานะปรัชญา ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายคือความสุขและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้กระแสปรัชญาได้ปรับกระบวนทรรศน์มาสู่กระแสปรัชญาหลังนวยุค (postmodern philosophy) ก้นขนานใหญ่ซึ่งความนิยมนี้ยอมทำให้ได้การยอมรับในการเผยแพร่และอบรมแก่ประชาชนได้ง่าย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเพื่อการขยายผลเป็นเนื้อหาวิชาการด้านปรัชญาไทย โดยเน้นการประยุกต์ใช้ในฐานะจริยศาสตร์ประยุกต์

ซึ่งจะเป็นหลักคิดของไทยที่สำคัญสำหรับการวิจัยและพัฒนาตลอดถึงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมของประเทศไทยต่อไป

ความจำเป็นที่สำคัญสำหรับการวิจัยเรื่องนี้มาจากผลกระทบของการพัฒนาที่ขาดความยั่งยืน อันเนื่องมาจากการขาดการตระหนักรู้ถึงผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว มุ่งเอาเฉพาะผลกำไรและการแข่งขันทางธุรกิจ หลายครั้งที่การพัฒนาส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งในสวนดินฟ้าอากาศ แม่น้ำลำคลอง ก่อให้เกิดมลพิษมากมาย ผลผลิตของอุตสาหกรรมที่ขาดการวางแผนที่ยั่งยืน ส่งผลให้เกิดสภาวะเรือนกระจก สภาวะโลกร้อน สัตว์ทะเลมีสารปนเปื้อนไมโครพลาสติกที่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ไฟไหม้ป่า ละอองฝุ่น pm 2.5 และเชื้อโรคไวรัสใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ที่มนุษย์ก่อขึ้นด้วยความขาดสติยั้ง การขาดสติปัญญาในการตระหนักรู้ต่อการพัฒนาดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงความอ่อนด้อยด้านคุณภาพชีวิตในด้านสติปัญญา เป็นผลให้เกิดปัญหา เพราะขาดความสมดุล และการขาดความสมดุลดังกล่าวนี้เริ่มต้นที่จิตใจของมนุษย์เป็นอันดับต้น ๆ เพราะปัญหาในเชิงโครงสร้างต่าง ๆ ล้วนเป็นโครงสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งสิ้น

ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาที่ทำให้เกิดความยั่งยืนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความรักความเข้าใจ ความเป็นหนึ่งเดียวกันได้นั้น ก็คือ หลักการทรงงาน 23 ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โดยอาศัยการวิเคราะห์ตีความด้วยปรัชญาที่ทันสมัย มีความเป็นสากล ก็จะเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวไทยที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
- 2.2 เพื่อศึกษาปรัชญาหลังนวยุค
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ เริ่มต้นจากการวางโครงสร้างการวิจัย ประกอบด้วย การทำดีตามหลักปรัชญาของลัทธิประโยชน์นิยมและลัทธิหน้าที่นิยม ในบทที่ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความหมายและองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในบทที่ 3 จากนั้น วิเคราะห์การทำดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีความรอบรู้ มีคุณธรรมในบทที่ 4 สำหรับบทสุดท้าย (บทที่ 5) จะเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สรุปได้ว่า เมื่อใช้วิธีคิดเชิงระบบ (system thinking) มาสรุปรากฐานความคิดจากหลักการทรงงานจะสามารถแบ่งส่วนสำคัญของหลักการทรงงานออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรก คือ ส่วนที่เป็นฐานคิด (root of idea) หรือโครงสร้าง (structure) ได้แก่ ประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่เป็นรูปแบบหรือหลักการ (pattern or principle) ได้แก่ หลักการทรงงาน 23 ข้อ ส่วนที่สาม คือ ส่วนที่เป็นโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ (project or event) ได้แก่ 4 พันกว่าโครงการในพระราชดำริของพระองค์ ท่านตลอดการครองแผ่นดินโดยธรรม

4.2 ผลศึกษาปรัชญาหลังนวยุค

สรุปได้ว่า หลักการของหลังนวยุคนิยมสายกลาง สามารถสรุปได้เป็น 4 ข้อ คือ (1) ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งเชื่อกันอยู่ (2) ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลย (3) แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง (4) มององค์รวม ไม่แยกส่วน ส่วนวิธีการของหลังนวยุคนิยมสายกลาง ก็คือการตีความภาษาด้วยหลักอรรถปริวรรตบนพื้นฐานของกระบวนการตรรกศาสตร์ 5 ด้วยวิธีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ วิเคราะห์ วิจัย และวิธาน ส่วนจุดมุ่งหมายของหลังนวยุคนิยมสายกลาง ก็คือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การพัฒนา “สัญชาตญาณปัญญา” ให้สูงขึ้น และ “การทำดี มีสุข” ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม

4.3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สรุปได้ว่า หลักการทรงงานมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานทางปรัชญา และนำเอาหลักการทรงงาน 23 ข้อมาเป็นส่วนขับเคลื่อน โดยมีรากฐานความคิดที่ทำเพื่อประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญซึ่งประจักษ์พยานในเชิงรูปธรรมนั้นก็คือ โครงการในพระราชดำริตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 ถึง 2559 มีจำนวนทั้งสิ้น 4,685 โครงการ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชในแต่ละด้านไว้ดังนี้

1) ด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

เริ่มจากคำถามสำคัญว่า คิดเพื่อใคร คำตอบอยู่ที่ท่ายพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” เมื่อนำหลักการทรงงานมาเป็นแรงบัลดาลใจที่ต้องสร้างนวัตกรรมโดยคิดถึงประโยชน์สุขส่วนรวมเป็นสำคัญ เพื่อให้นวัตกรรมนั้นไม่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปได้ โดยอาศัยเทคนิคการคิดด้วยหลักการทรงงาน 23 ข้อ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวม

2) ด้านเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ด้วยการสร้างความมั่นคงทางทรัพยากรและความมั่นคงทางใจ เข้าใจถึงที่มาที่ไป เข้าใจถึงความต้องการ เข้าใจถึงผลปลายทาง ดำเนินชีวิตบนความสมดุล เปลี่ยนจากการแข่งขันเป็นความร่วมมือ มองให้เห็นความเป็นจริงว่าทำไมชีวิตจึงไม่สามารถเกิดความพอเพียงขึ้นได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือย้อนกลับมาดูตนเองให้ลึกซึ้งว่าดำเนินชีวิตไปตามความอยากในรูปแบบใด เป็นความอยากแบบ Want หรือ Need เพื่อให้สามารถ “บริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์ที่อยู่ไม่จำกัด” ส่งเสริมให้เกิดการพึ่งพาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยสัมมาอาชีพโดยพิจารณาจากความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ บริหารและโยกย้ายทรัพยากรที่ล้นเพื่อไปสู่จุดที่ขาด และเติมเต็มสิ่งที่ขาดภายในพื้นที่เพื่อให้เกิดธุรกิจใหม่ ๆ เกิดความประหยัดและคุ้มค่า คิดถึงการผลิต แปรรูป จัดจำหน่าย โดยอาศัยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกภาคส่วนตามหลักการทรงงาน ส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งการแบ่งปันที่มอบโอกาสให้กันและกันด้วยความรู้รักสามัคคี

3) ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

ส่งเสริมให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ผู้เรียนเป็นฐาน ให้ผู้เรียนสามารถออกแบบหลักสูตรได้เองโดยให้อาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ชในการออกแบบหลักสูตรร่วมกัน เป็นการออกแบบหลักสูตรในวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตและการ ประกอบสัมมาอาชีพ

นอกจากหลักสูตรจะสามารถตอบโจทย์ในการแก้ปัญหาชีวิตแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังสามารถออกแบบเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและทำสิ่งที่ฝันให้สำเร็จบนโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งต้องอาศัยเครือข่ายในลักษณะกัลยาณมิตร ช่วยกันเปิดโอกาสและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและผู้สอนไปพร้อม ๆ กัน ส่วนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับสังคมส่วนรวมจะกลายเป็นผลพลอยได้หลังจากที่นักศึกษาเรียนจบตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ แต่สำหรับตัววิชาชีวิตเองนั้นยังไม่จบ ทุกคนต้องพัฒนาและเรียนรู้ต่อไปเพื่อการพัฒนาที่ไม่มีสิ้นสุด

5. อภิปรายผล

5.1 จากผลการศึกษาหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

ประเด็นนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า ฐานคิดของหลักการทรงงาน ได้แก่ ประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม นั่นก็เพราะ ฐานคิดนี้ตั้งอยู่บนถ้อยคำที่ว่า “ทำเพื่อใคร คำตอบอยู่ที่ท้ายพระปฐมบรมราชโองการว่า “เพื่อประโยชน์สุขของมหาชนชาวสยาม” ซึ่งรากฐานปรัชญามาจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเมื่อกล่าวถึงความพอเพียง จึงหมายถึงความพอเพียงของคนทั้งประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดร.ค่านาย **อภิปรัชญาสกุล** (2558) อธิบายถึงบริบทของความพอเพียงระดับประเทศ ไว้ในหนังสือ “เศรษฐกิจพอเพียง” ไว้ดังนี้ “ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศโดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลายๆ แห่งเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้รักสามัคคี เสริมสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนให้เกิดสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ทฤษฎีใหม่” นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **วรงค์ จันทรร** (2554) เขียนหนังสือเรื่อง “การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ได้กล่าวถึงสาระสำคัญไว้ว่า “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้เห็นถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความสำนึกในคุณธรรม การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอที่จะต่อต้านและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์” ซึ่งสอดคล้องกับ **สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ** (2557) ที่กล่าวว่า “ทรงมีวิธีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยงดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ แนวหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม” ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากหลักการทรงงานสามารถเพิ่ม

สัดส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ด้วยหลักความร่วมมือในหลักการทรงงาน” ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ **ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์** (2558) เรื่อง “หลักคุณภาพในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับปรัชญาหลังนวยุค” ได้เสนอว่า หากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสามารถเพิ่มสัดส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ นั้นย่อมหมายถึงคำมั่นยืนยันผลสำเร็จของโครงการได้ เพราะการมีส่วนร่วมไม่ได้จำกัดอยู่แค่การรับรู้และการเรียนรู้เพียงเท่านั้น แต่รวมถึงความภาคภูมิใจในการร่วมเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ เพื่อน้องของเขาในชุมชนนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้ความรู้สึกในการหวงแหนและปกป้องมีมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาข้อสงสัยอื่นได้ด้วย”

5.2 จากผลศึกษาปรัชญาหลังนวยุค

เรื่องนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า หลักการ วิธีการ และเป้าหมายของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางมาจาก สกิลความคิดสำคัญอยู่ 3 สกิลใหญ่ คือ สกิลความคิดหลังสายฝรั่งเศส เยอรมัน และอเมริกา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธา ทริมเทพาธิป (2559) เรื่อง “การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค” ได้สรุปไว้ว่า ปรัชญาหลังนวยุค มีสกิลความคิดสำคัญอยู่ 3 สกิลใหญ่ คือ สกิลความคิดหลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism) สายฝรั่งเศส (The French thought) สกิลความคิดของสำนักคิดแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) สายเยอรมัน และสกิลความคิดหลังนวยุคนิยม (Postmodernism) ของอเมริกัน ทุกสกิลความคิดล้วนมุ่งเน้นในเรื่องการใช้วิจารณ์ญาณ ซึ่งแกนหลักของการคิดได้แก่การวิเคราะห์ ประเมินค่า และประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ** (2551) นิยามว่า การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (critical thinking) หมายถึง กระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา คลุมเครือ มีความขัดแย้ง เพื่อตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ โดยใช้ความคิดจากประสบการณ์ของตนจากข้อมูลที่รอบด้าน ทั้งข้อมูลเชิงวิชาการ ข้อมูลทางด้านสิ่งแวดล้อม และข้อมูลส่วนตัวของผู้คิด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ **Decaroli** (1973) ได้เสนอทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ประกอบด้วย (1) การนิยาม (2) ทักษะการวิเคราะห์ (3) ทักษะการสังเคราะห์ (4) การตีความข้อเท็จจริงและการสรุปอ้างอิงหลักฐาน การระบุดีหรือความลำเอียง (5) การใช้เหตุผลโดยระบุเหตุและผล ความสัมพันธ์เชิงตรรกศาสตร์ (6) การประเมินผลโดยการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล (7) การประยุกต์ใช้ และ (8) การประเมินความสำเร็จของคำตอบ

5.3 จากผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยปรัชญาหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

กรณีนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า หลักการทรงงานมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานทางปรัชญา และนำเอาหลักการทรงงาน 23 ข้อมาเป็นส่วนขับเคลื่อน โดยมีรากฐานความคิดที่ทำเพื่อประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **มุนญ มุกข์ประดิษฐ์** (2553) อธิบายไว้ในหนังสือ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพุทธศาสนา” ดังนี้คือ กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) และทฤษฎี (Theory) การพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จะเน้นและให้น้ำหนักเป็นอย่างมากในด้านการพัฒนาเพื่อคนส่วนใหญ่และสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนจนส่วนใหญ่ในชนบท และทรงมองหลักของการพัฒนาในลักษณะ “คุ้มค่า” มากกว่า “คุ้มทุน” คือ Cost-Effectiveness มากกว่า Cost-benefit ratio และการขาดทุนคือกำไร (Our loss is our gain) หรือการเสียคือการได้ โดยมีความหมายว่า หากเสียไปเพื่อประชาชนและสังคม มีความยั่งยืนและเป็นสุข ก็นับเป็นกำไร ซึ่งนับเป็นค่าเงินทางเศรษฐกิจไม่ได้ พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวมคิดและกลั่นกรองจากการสำรวจและวิเคราะห์ความเป็นไปได้เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด สำหรับประชาชนที่จะนำไปใช้” โดยคิดถึงความร่วมมือในทุกภาคส่วนและทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ **พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร)** (2546) เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ได้นิยามการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนในชุมชนเข้ามา มีบทบาท เกี่ยวข้องในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผลหรือติดตามแก้ไขการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

6. ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

การสร้างองค์กรนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานต้องคิดถึงความยั่งยืนที่เกิดขึ้น โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาคนเป็นสำคัญ เพราะองค์กรเกิดขึ้นได้ก็เพราะคน องค์กรที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพก็เพราะมีคนที่มีความคุณภาพอยู่ในองค์กร โดยเฉพาะผู้นำองค์กร แต่จะอาศัยผู้นำองค์กรเพียงลำพังก็ไม่สามารถก้าวสู่ความสำเร็จได้ จำเป็นต้องพัฒนาให้คนในองค์กรเกิดคุณภาพ และเมื่อตั้งเป้าแล้วว่าจะเป็องค์กรนวัตกรรม ก็ต้องส่งเสริมแนวทางให้เกิดการพัฒนาคนไปในแนวทางดังกล่าวนี้ ดังนั้น การสร้างองค์กรนวัตกรรมให้เกิดความยั่งยืนจึงต้องเริ่มสร้างที่ใจคน เหมือนดังในหลวง รัชกาลที่ 9 ทรงปลูกต้นไม้ในใจคน ปลูกความรักความเข้าใจให้คนในองค์กรเป็นหนึ่งเดียวกัน มีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญเติบโต

ในทางสร้างสรรค์ เอื้อต่อความเป็นหนึ่งเดียวบนความแตกต่างกัน คือเป็นเอกภาพบนความแตกต่าง หรือมีความแตกต่างกันได้บนเอกภาพเดียวกัน ก็จะทำให้เกิดองค์กรรมวัตกรรมขึ้นมาได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

หากมีงานวิจัยที่สามารถวิเคราะห์เจาะลึกหลักการทรงงานในแต่ละข้อโดยเฉพาะ ก็จะสามารถนำเอาผลงานวิจัยเหล่านี้มาสร้างเป็นคู่มือในการปฏิบัติงานด้วยหลักการทรงงานได้เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาอย่างยั่งยืนสืบไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะขอเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักชาตุนคือกำไรด้วยหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
2. ศึกษาวิเคราะห์หลักการปลูกป่าในใจคนด้วยหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
3. ศึกษาวิเคราะห์หลักการทำงานอย่างมีความสุขด้วยหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ. (2549). **อรรถปริวรรต คู่เวรคู่กรรม ปรัชญาหลังนวยศ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กীরติ บุญเจือ. (2551). **คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพฯ: เซน ปรี้นติ้ง.
- กীরติ บุญเจือ. (2556). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับการอบรมคุณธรรมจริยธรรม (รวมศีลธรรม) ในประเทศไทย จากมุมมองของแฮมมอล ฮันทิงตัน**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กীরติ บุญเจือ และคณะ. (2558). **ลักษณะหลังนวยศในทฤษฎีความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- กীরติ บุญเจือ และคณะ. (2560). **ปรัชญาธรรมาภิบาลที่สนับสนุนพระปฐมบรมราชโองการ**. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เกษญา ผาทอง และคณะ. (2562). “**ประโยชน์นิยม: แนวคิดสู่ปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย**”. วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ, 1(2), 175–188.
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล, ดร. (2558). **เศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: โฟกัสมีเดีย แอนด์ พับลิชชิ่ง.

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2558). **หลักคุณภาพในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับปรัชญาหลังนวยุค: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ธรรมบุญ วิถี, พลตรี. (2559). **แนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมไทยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

นภาเดช กาญจนะ. (ม.ป.ป.). **ความรู้พื้นฐานปรัชญา.** กรุงเทพฯ: ประดิพัทธ์.

ปราโมทย์ หม่อมศิลา. (2561). **“คุณภาพชีวิตของทหารไทยตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน”.** วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 8(2), 259–266.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). **การพัฒนาการคิด.** กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิค พรุ่งนี้ตั้ง.

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร). (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (2553). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพุทธศาสนา (พิมพ์ครั้งที่ 2).** กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เมธา หริมเทพาธิป, ดร. (2559). **การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค.** รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

รวีช ตาแก้ว (บ.ก.). (2559). **ประเทศไทยกับธรรมาภิบาลด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วรเดช จันทรศร, ศ.ดร. (2554). **การจัดการภาครัฐตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** กรุงเทพฯ: พรึกหวาน กราฟฟิค.

วิทย์ วิศทเวทย์. (ม.ป.ป.). **จริยศาสตร์: มนุษย์กับปัญหาจริยธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 8).** กรุงเทพฯ: อักษรทัศน์.

วีรชัย ยศโสธร. (2558). **ความเป็นหลังนวยุคของนิโคลาส มาเคียเวลลี ตัดสินในหนังสือเจ้าผู้ปกครอง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2557). **อนาคตประเทศไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ. 2557. กรุงเทพฯ: สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อ**

ประโยชน์สุขสู่ปวงประชา. กรุงเทพฯ: ม.ท.พ.

สุदारตน์ น้อยแรม และกิริติ บุญเจือ. (2561). “**พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระ**

ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชกับประโยชน์นิยม: การศึกษาเชิงวิเคราะห์”. มนุษยสังคมสาร (มมส), 16(3), 21–34.

สิริกร อมฤตวาริน และกิริติ บุญเจือ. (2558). “**ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขแท้ตามความเป็น**

จริง”. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 8(2), 259–266.

เทพวรรณ เตรียมไธสง, พระครูภาวนาโพธิคุณ, และจรัส ลีกา. (2564). “**การศึกษาแนวคิดประโยชน์นิยม**

ในการประกอบธุรกิจ”. Journal of Modern Learning Development, 6(2), 1–12. Aristotle.

(1988). **Politics**. Translate by E. Barker. London : Oxford University Press.

Bentham, J. (1996). **An introduction to the principles of morals and legislation.**

Oxford University Press. (Original work published 1789).

<https://global.oup.com/academic/product/an-introduction-to-the-principles-of-morals-and-legislation-9780198205165>.

Foot, P. (1978). **Virtues and vices.** University of California Press.

<https://www.ucpress.edu/book/9780520036118/virtues-and-vices>.

Frankena, W. K. (1973). **Ethics (2nd ed.)**. Prentice-Hall.

<https://archive.org/details/ethics0000fran>.

Gert, B. (2005). **Morality: Its nature and justification (Rev. ed.)**. Oxford University Press.

<https://global.oup.com/academic/product/morality-9780195174532>.

Hare, R. M. (1981). **Moral thinking: Its levels, method, and point.** Oxford University

Press. <https://global.oup.com/academic/product/moral-thinking-9780198240715>.

Kant, I. (1998). **Groundwork of the metaphysics of morals (M. Gregor, Trans.)**.

Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511809590>.

MacIntyre, A. (2007). **After virtue (3rd ed.)**. University of Notre Dame Press.

<https://undpress.nd.edu/9780268035044/after-virtue/>.

Mill, J. S. (2001). **Utilitarianism.** Hackett Publishing.

<https://hackettpublishing.com/utilitarianism>.

Rawls, J. (1999). **A theory of justice (Rev. ed.)**. Harvard University Press.

<https://www.hup.harvard.edu/books/9780674000780>.

Rachels, J., & Rachels, S. (2019). **The elements of moral philosophy (9th ed.)**. McGraw-Hill Education.

<https://www.mheducation.com/highered/product/elements-moral-philosophy-rachels/M9781260098327.html>.

Sandel, M. J. (2009). **Justice: What's the right thing to do? Farrar, Straus and Giroux**.

<https://us.macmillan.com/books/9780374532505/justice>.

Singer, P. (2011). **Practical ethics (3rd ed.)**. Cambridge University Press.

<https://doi.org/10.1017/CBO9780511975950>.